

נפלאות הרמב"ן

בגליון:

חילוקי רבינו
בו יבוארו מקומות בו רבינו מפרש דעתו הק' דלא כשיטת רש"י

אוצרות רבינו
פנינים יקרים, אוצרות מחודשים מבור של רבינו

מחכמתו של רבינו
תן לחכם ויחכם עוד

יו"ל ע"י
מכון להחדרת לימוד הרמב"ן
גליון ו'
פר' ויצא תשפ"א

אוצרות רבינו

ויחלום והנה סולם מצה ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו והנה ה' ניצב עליו ויאמר אני ה' וכו' (כח י"ג)

ביאור מלאכי אלהים עולים ויורדים בו והנה ה' ניצב עליו

רש"י

מלאכי אלהים עולים תחילה ואח"כ יורדים מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו והנה ה' ניצב עליו לשמרו [ה' ניצב על יעקב לשמרו].

רבינו

א. הראהו כי כל הנעשה בארץ נעשה על ידי המלאכים שהם שלוחים כי הכל בגזירת עליון עליהם כי מלאכי אלהים אשר שלח ה' להתהלך בארץ לא יעשו קטנה או גדולה עד שובם להתייצב על אדון כל הארץ לאמר לפניו התהלכנו בארץ והנה היא יושבת ושלוח או מלאה חרב ודם והוא יצוה עליהם לשוב ולרדת בארץ ולעשות דברו.

והראהו כי הוא יתברך ניצב על הסולם ומבטיחו ליעקב בהבטחה גדולה להודיעו שהוא לא יהיה ביד המלאכים אבל יהיה חלק ה' ויהיה עמו תמיד כי מעלתו גדולה משאר הצדיקים שנאמר בהם כי מלאכיו יצוה לך לשמרך וגו'.

ב. רבי אליעזר הגדול אומר כי היתה זאת המראה כענין בין הבתרים לאברהם כי הראהו ממשלת ד' מלכיות ומעלתם וירידתם וזה טעם מלאכי אלהים כמו שאמר בדניאל על שרי האומות,

והבטיחו כי הוא יתברך יהיה עמו בכל אשר ילך ביניהם וישמרנו ויצילנו מידם שהראה לו כל שר עולה מדרגות כשנות מלכותו ויורד שר מלכות בכל עולה שבעים עוקים ויורד, שר מלכות מדי עולה חמישים ושניים עוקים ויורד, שר מלכות יון עולה מאה ושמונים עוקים ויורד, שר מלכות אדום עולה ואינו יורד, אמר לו יעקב אך אל שאול תורד (ישעיה יד טו) אמר לו הקב"ה אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאום ה' (עובדיה א ד).

לטובת נשמת

הגה"ק רבי אברהם דוד ב"ר משה זיע"א
מחטה"ק בת עין
לזכות כלל ישראל

חילוקי רבינו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וילן עם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וכו' ויחלום והנה סולם מוצה ארצה וראשו מגיע השמימה וכו' (כח י"א)

וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה עער העמים ויטכם יעקב הבוקר ויקח את האבן אשר עם מראשותיו וישם אותה מצבה וכו' (כח י"ט)

ליעקב קפצה הארץ (חולין ב"א)
מה היתה קפיצת הדרך? ולמי ולאן היתה?

רבינו

הדרך קפצה ליעקב שהלך מהלך כמה ימים כהרף עין ומביא רבינו מחלוקת תנאים לאן היתה קפיצת הדרך

רש"י בהגדת רבי יוסי בן זמרא

הארץ קפצה מהר המוריה לבית אל.

יעקב יצא מבאר שבע וילך חרנה כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ [בית אל לא זה הוא הסמוך לעי אלא לירושלים וע"ש שהיתה עיר האלהים קראה בית אל והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם וכו']

שקפצה הר המוריה ובאה לבית אל שהיא לזו שהיא בצפון נחלת בנימין בגבול שבין בנימין לבין בני יוסף.

קושיות רבינו על רש"י

- א. קפיצת הארץ שהזכירו ביעקב היא כאותה שאמרו באליעזר עבד אברהם שבא ביום אחד לחרן שהארץ קפצה לו שהלך מהלך כמה ימים ביום אחד ולא שקפצה הארץ אליו אל מקומו.
- ב. בפ"י אמרו בחז"ל שכיון שעלה בליבו בחרן לחזור קפצה לו הארץ ופגע במקום שהתפללו בו אבותיו, לא שחזר לבית אל ולא שקפץ הר המוריה ובא לשם.
- ג. מה טעם שיקפוץ הר המוריה ויבוא עד בית אל אחר שיטרח יעקב לחזור מחרן ועד בית אל מהלך כמה ימים.
- ד. בית אל איננו סוף גבול ארץ ישראל מפאת חרן [ומדוע נאמר שהר המוריה הגיעה רק עד בית אל].

'ויפגע המקום וילן עם'

באיזה מקום?

רבינו

א. רבי יוסי בן זמרא (כהגדת רבינו) סובר, שהמקום שלן הוא באר שבע לפני שיצא לדרך ושם ראה הסולם והחלום.

ב. רבי יהודה ברכי סימון סובר וכן שיטת הגמ' (בחולין ובסנהדרין) כי 'ויפגע במקום' הוא הר המוריה וילן שם' כי בא לו השמש בלא עתו כי יעקב יצא מבאר שבע והלך לחרן וכשנמלך לחזור אז קפצה לו הארץ ויפגע מיד בהר המוריה.

ג. פרקי דר"א הגיע ביציאתו מבאר שבע בדרך לחרן להר המוריה ושם לן.

רש"י

לא הזכיר הכתוב באיזה מקום אלא במקום הנזכר במקום אחר הוא הר המוריה שנאמר בו וירא את המקום מרחוק ואומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן [לבית אל] וזו היא קפיצת הדרך האמורה בשחיתת חולין (צ"א):
שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל ושם לן.

'וסולם מוצב ארצה'

איך היה שיפוע הסולם?

רע"י	רבינו
הסולם עומד בבאר שבע ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש וראשו בבית אל. שבאר שבע עומד בדרומה של יהודה וירושלים בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין ובית אל היא בצפון של נחלת בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף, נמצא סולם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית אל מגיע אמצע שיפועו נגד ירושלים.	א. רבי יוסי בן זמרא (כהמית רבינו) רגליו בבאר שבע במקום אשר הוא שוכב שם וסוף שיפועו שהוא ראש הסולם מגיע עד כנגד בית המקדש, נסמך בשמים בפתח שהמלאכים נכנסים ויוצאים בו והשם הנכבד נצב עליו.
	ב. רבי יהודה הרהי סימון סוהר שהסולם הזה עומד בבית המקדש ושיפועו שהוא ראשו מגיע עד בית אל והיא עיר לזו.
	ג. פרקי דר"א סוהר הסולם עומד בירושלים ללא שיפוע כלל עולה מירושלים של מטה לכנגדו בשמים.

'אין זה כי אם בית האלהים וזה עער השמים'

מהו בית האלהים ומהו עער השמים?

רע"י	רבינו
מקום לעלות השמימה ומדרשו שבת המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה [הר המוריה שבאה לבית אל היא בית אלהים ושער השמים].	א. לדעת רבי יוסי בן זמרא, היות וראה הסולם בבאר שבע ידע שבאר שבע הוא שער השמים טוב לתפילה ובית המקדש הוא בית אלהים.
	ב. לדעת רבי יהודה הרהי סימון שראה הסולם עומד מירושלים ועד בית אל אמר כי זה המקום [ירושלים] בית אלהים ושיפוע הסולם [בית אל] שער השמים והנה הר המוריה טוב לתפילה וגם בית אל מקום ראוי לעבוד שם האלהים.
	ג. פרקי דר"א ביתו של הקב"ה במקום הזה שנאמר ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה מכאן אתה למד שכל המתפלל בירושלים כאלו מתפלל לפני כסא הכבוד ששער השמים הוא פתוח לשמוע תפילתן של ישראל וזה שער השמים.

'ויעם אותה מצבה' וכו' ויקרא עם המקום שהוא בית אל

ואולם לזו עם העיר לראשונה (כח י"ט)

האם הקים את המצבה במקום החלום?

רע"י	רבינו
הקים המצבה במקום שלן בבית אל שלשם נעתק הר המוריה ושם בנה המצבה.	א. לדעת רבי יוסי בן זמרא, האבן אשר שם מצבה לא במקום שכיבתו הקים אותה שהרי באר שבע איננו בית אל והוא בבית אל העמיד אותה, והקים אותה כנגד השיפוע במקום שראש הסולם עומד שקרא אותו בית אלהים והיא עיר לזו ולדעתו של רבי יוסי בן זמרא לזו היא ירושלים שקראו בית אל.
	ב. לדעת רבי יהודה הרהי סימון לא שכיבתו הקים אותה שהרי לן בהר המוריה והוא הקים המצבה בבית אל שראה שיפוע הסולם עד בית אל וידע כי גם בית אל מקום ראוי לעבוד שם האלהים.
	ג. לדעת הפרקי דר"א שב יעקב ללקט האבנים ומצא אותן כולן אבן אחת ושם אותה מצבה בתוך המקום וירד לו שמן מן השמים ויצוק עליה, מה עשה הקב"ה נטל רגל ימינו וטבע האבן עד עמקי תהומות ועשה אותה סניף לארץ כאדם שהוא נותן סניף לכיפה לכך נקראת אבן שתיה ששם הוא טבור הארץ ומשם נפתחה הארץ ועליה היכל ה' עומד שנאמר והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלהים.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ועמרני בדרך הזה וכו' (כ"ב)

האם יעקב בטוח שיהיה אלהים עימו?

רע"י	רבינו
אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחני להיות עמדי כמו שאמר לי והנה אנכי עמך. רבינו מאמר רע"י	אין ספק בדבר, אבל בכל העתיד יאמר הכתוב כן אם יבוא העת שיהיה התנאי פ"י בבואו [של ההבטחה].
הטעם לתנאי [שאמר יעקב בלשון תנאי אם יהיה וכו'] שלא יגרום החטא וכך אמרו (בב"ר ע"ב) מכאן שאין הבטחה לצדיקים בעולם הזה.	

ויעם אותה מצבה וכו' (כ"ב)

מה ההבדל בין מזבח למצבה?

א. כבר פירשו רבותינו ז"ל (ע"ז נג:) שהמצבה אבן אחת והמזבח אבנים הרבה ב. נראה עוד שהמצבה עשה לנסך עליה יין וליצוק עליה שמן לא לעולה ולא לזבת, והמזבח להעלות עליו עולות ושלמים.

מדוע נאסרה המצבה בבואם לארץ והמזבח לא נאסרה?

א. ששמו הכנעניים את המצבה להם לחוק יותר מן המזבחות, אע"פ שכתוב בהם 'מזבחותיהם תתוצו'.
ב. שלא רצה לאסור הכל והשאיר המזבח שראוי לנסך ולקרבתו.

וירא והנה באר בעדה והנה עם עלטה עדרי צאן רועים עליה כי מן הארץ ההוא ישקו העדרים והאבן גדולה על פי הארץ (כ"ב)

מדוע התורה מספרת לנו ענין הבאר?

א. יאריך הכתוב בספור הזה להודיענו כי קוי ה' יחליפו כח ויראתו נתן עז כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עייף ויגל לבדו האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים ושלשה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים כולם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל.

ב. לרבותינו (בב"ר ע"ח) רמז לעתיד [שמעשה אבות סימן לבנים] להודיענו שיצליח בדרך הזה ויצא ממנו זרע שזוכים לרמז הזה

הבאר ירמוז - לבית המקדש ושלשה עדרי צאן - לעולי ג' רגלים כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים - שמשם שואבים רוח הקודש או שמציון תצא תורה שנמשלה למים ודבר ה' מירושלים ונאספו שמה כל העדרים - באים מלבוא חמת עד נחל מצרים' [לביהמ"ק] וגללו את האבן והשקו - שמשם היו שואבין רוח הקודש והשיבו את האבן - מונח לרגל הבא.

עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאמיה כי רועה היא (כ"ב)

מדוע רק רחל רועה את הצאן ואין לאה גם רועה את הצאן?

להגיד כי אין לצאן רועה אחר זולתה כי לה לבדה מסר אביה העדר והיא לבדה רועה אותם כל הימים לא תלך בהם לאה אחותה כלל.

א. כי בעבור 'עיני לאה רכות' היה השמש מזיק לה.
ב. שהיתה לאה גדולה ראויה לאיש וחשש לה אביה, ורחל היתה קטנה אין לחוש בה.

מדוע יתרו לא חשש לבנותיו הגדולות שהיו רועות את צאנו?

א. יתרו נכבד במקומו וכהן הארץ ויראו מגשת אל בנותיו.
ב. לבן היה צנוע ממנו כי משפחת אברהם כשרה וצנועה.

מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת

העבודה וכו' (כט כז)

למה אמר לבן ונתנה בלשון רבים?

א. אולי הוא דרך הנכבדים בלשון הקודש כמאמר אחרים.
ב. אבע"ז אמר שאינו מלשון רבים אלא מלשון בנין נפעל [נעשה כבר] והוא"ו הפכו לעתיד ופירושו ותנתן לך.
ג. הנכון בעיני דברי לבן בערמה אמר ליעקב לא יעשה כן במקומנו כי לא יניחונו אנשי המקום לעשות כן כי נבלה היא אצלם אבל תמלא שבע זאת ונתן לך אני וכל אנשי המקום גם את זאת שכולנו נסכים בדבר ונעשה לך כבוד ומשתה כאשר עשינו בראשונה.

אם כה יאמר נקודים יהיה עכרך וילדו

כל הצאן נקודים ואם כה יאמר עקודים

יהיה עכרך וילדו כל הצאן עקודים (ח כ)

מה היתה תחבולת לבן למעט שכרו של יעקב?

א. מתחילה נתן לו שני המראות נקודים וטלואים גם החום בכשבים וחזר בו לתת רק מראה אחד והיה מחליף אותו בכל שנה והיו הצאן יולדות כן.
ולא ע"י המקלות כי יעקב יספר להן מעשה השם הגדול שעשה עמו להפליא מידי שנה בשנה כאשר אמר 'ולא נתנו אלהים להרע עמדי'.
ב. יתכן שהיה מחליף את משכורתו אחרי שהיו הצאן מעוברות והיו יולדות כרצון יעקב כאשר ישר 'בעיני היוצר לעשות'.
ג. בב"ר (עד ג) צפה הקב"ה מה לבן עתיד לעשות ליעקב אבינו והיה צר צורה כיוצא בה שלא כתיב אם כה אמר בלשון עבר אלא כתיב אם כה יאמר בלשון עתיד.

ולמן הלך לגזוז את צאנו ותגנוה רחל

את התרפים אשר לאביה (כא ט)

מה הם התרפים? האם הם ע"ז?

רש"י

לא נתכוונה אלא להפריש אביה מעבודה זרה.

קונטי"ת רבינו

הרי בבית אדונינו דוד המלך היה תרפים (שמואל א' י"ט יג) ותקח מיכל את התרפים, ואיך תמצא ע"ז בבית דוד המלך.

רבינו מאהר רש"י

לבן עשה אותם ע"ז אבל לא כל התרפים בעבדים כע"ז.

רבינו

ענין התרפים הם כלים לקבל השעות ויקסמו בהם לדעת עתידות ויקראו אותם תרפים לרמוז בשמם כי דברם כמו נבואה רפה תבוא ברוב ותכוב לעיתים רחוקות.

ועבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים

והאקן הזאת אשר עמתי מצבה יהיה בית אלהים וכו' (כח כא כה)

ביאור והיה ה' לאלהים והאבן הזאת וכו'

רבינו

והיה ה' לי לאלהים הוא הנדר ופי' אם אשוב אל בית אבי אעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת במקום האבן הזאת שתיהיה לי לבית אלהים ושם אוציא את המעשר ויש בענין סוד ממה שאמרו הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלוה.
[הנדר מתחיל מוהיה ה' לי לאלהים שיעבוד ה' בארץ הנבחרת במצבה הזאת].

רש"י

והיה ה' לאלהים שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעי, דהיינו שהוא תנאי נוסף שכשיתקיים התנאי אז אקיים והאבן הזאת כך מפורש וי"ו זו של והאבן אם יעשה לי את אלה אף אני אעשה זאת שאקים מצבה, כתרומתו אהי פלח עלה קדם ה'. [התנאי אם לא ימצא בו פסול יקיים את הנדר שהאבן הזאת ששמתו מצבה יתפלל שם].

ויאמר נקמה שכרי עלי ואתנה וכו' (כח - מ)

מה היה ההסכם בין לבן ליעקב על שכר יעקב?

רבינו

שיתן לו ליעקב בעיזים - בין בזכרים ובין בנקיבות כל הנקודים והטלואים, ובכשבים - הוסיף על הנקודים והטלואים גם החומים, ויסירו מהעדר את כל אלו שלא יתרבו כמותם [הנקיבות] שלא יתרבו כמותם. והטעם שהוסיף בכשבים גם החומים מפני שאין בתולדותם [של הכשבים] בהיותם בעלי גוונים [נקודים וטלואים] כתישיים וכעיזים ואין בתולדות העיזים להיות בהם חום.

רש"י

שיתן לו ליעקב בעיזים - בין בזכרים ובין בנקיבות כל הנקודים והטלואים, ובכשבים - רק החומים בלבד. ויסירו מהעדר את כל אלו שלא יתרבו כמותם והטעם שהוסיף בכשבים גם החומים מפני שאין בתולדותם [של הכשבים] בהיותם בעלי גוונים [נקודים וטלואים] כתישיים וכעיזים ואין בתולדות העיזים להיות בהם חום.

ביאור הפסוקים

אעבר הכל צאנך היום הסר מעם כל עה נקד וטלוא וכל עה חום הכשבים

וטלוא ונקוד בעיזים והיה שכרי (ב ט)

רבינו

כל 'שה נקוד וטלוא וכל שה חום' שניהם 'בכשבים' שכוללים בין נקוד וטלוא ובין חום (אבל התיישים לא ביקש יעקב להסיר) 'וטלוא ונקוד בעיזים' [הנקיבות] שרק אלו אמר יעקב 'והיה שכרי'.
[שה הראשון בפסוק היינו כשבים, ועל העיזים מדבר רק בסוף הפסוק וטלוא ונקוד בעיזים]

לרש"י

כל 'שה נקוד וטלוא' היינו שה עיזים שהם הזכרים בעיזים (תיישים), 'וכל שה חום בכשבים' שבכשבים הפריש רק החומים 'וטלוא ונקוד בעיזים' שרק אלו אמר יעקב 'והיה שכרי'.
[שה הראשון בפסוק היינו עיזים זכרים, וטלוא ונקוד בעיזים בסוף הפסוק היינו עיזים נקיבות]

וענתה בי צדקתי היום מחר כי תבוא על שכרי לפניך כל אשר איננו נקוד וטלוא

העיזים וחום הכשבים גנוה הוא איתי (ב ט)

רבינו

'כל אשר איננו נקוד וטלוא בעיזים' רק אלו שאיננו נקוד וטלוא אינם של יעקב ובכשבים גם אלו אשר אינם 'וחום בכשבים' החומים [חוץ מהנקוד וטלוא] 'גנוה הוא איתי'.

לרש"י

'כל אשר איננו נקוד וטלוא בעיזים' רק אלו שאיננו נקוד וטלוא אינם של יעקב ובכשבים רק אלו אשר אינם 'וחום בכשבים' גנוה הוא איתי'.

ויסר היום ההוא את התיישים העקודים והטלואים ואת כל העיזים הנקודות

והטלואות כל אשר לבן בו וכל חום הכשבים ויתן ביד בניו (ב ט)

רבינו

'ויסר ביום ההוא את התיישים העקודים והטלואים' הסיר את התיישים אע"פ שלא התנו להסירו אבל לבן היה חושש שיתדמו לאב והפריש הזכרים והנקיבות, ואת כל העיזים והטלואות.
בהמשך הפסוק איתא ב' פירושים:
א. 'וכל אשר לבן בו קאי על למטה כל אשר לבן בו בכשבים וגם 'וכל חום בכשבים' שבין החום ובין אלו שיש בהם לבן הסיר כי זה שכרו של יעקב 'ויתן ביד בניו'.
ב. 'וכל אשר לבן בו קאי על למעלה שהפריש כל אשר לבן בו בעיזים ובתיישים ומוסיף על אלו הנזכרות גם 'וכל חום בכשבים' שהסיר גם אלו כי זה שכרו של יעקב ויתן ביד בניו.

רש"י

'ויסר ביום ההוא את התיישים העקודים והטלואים' כפי שהתנו לעיל 'כל שה נקוד וטלוא שקאי על התיישים ואת כל העיזים הנקודות והטלואות וכל אשר לבן בו קאי על למעלה על העיזים והתיישים שגם זה הסיר לבן (שאולי הוא כנקוד וטלוא), 'וכל חום בכשבים' שבכשבים קיבל רק חום ובמילא הפריש רק את החום בכשבים 'ויתן ביד בניו'

ויחמו הצאן אל המקלות ותלדן הצאן עקודים נקודים וטלואים והכשמים הפריד יעקב ויתן פני הצאן אל עקוד וכל חום הצאן לבן וישת לו עדרים למדו ולא שתם על צאן לבן (ב לט מ)

זתלדן הצאן האם קאי על העיזים או על הכבשים?

רבינו (לפנינו לעיל)

רש"י (לפנינו לעיל)

הכוונה לעיזים כי רק מעיזים קיבל הכוונה גם לכבשים כי מהם קיבל העקודים והנקודים. העקודים והנקודים.

אלו כבשים הפריד יעקב?

רבינו

רש"י (לפנינו לעיל שלא קיבל מהכשמים עיזים)

הפריד הכבשים מהעיזים ואת הכבשים לעצמן ואת העיזים לעצמן לא חילק כלל.

קושיות רבינו

א. לרש"י - שלקח הצאן של לבן וחילק אותם ולא השאיר כלום בתוך העדר נקודים וחומים ובוודאי היה לבן שם על לב בעשותו התחבולה.

ב. לרש"י - מדוע הניח מקלות וכן הניח הכבשים הנקודים לפני הצאן ומה שיוולדו נקודים יהיה ללבן בצאן

ג. לרבינו - שחילק צאנו של יעקב א"כ מדוע לא חילק גם העקודים בעיזים.

ד. לרבינו - שחילק צאנו של יעקב א"כ לפרש שחילק אלו שנולדו כבר מחמת המקלות שהרי לא כתוב שנולדו חומים מחמת המקלות.

מזי הפריד הכבשים?

רבינו

רש"י

א. הפריד את כל הכבשים שהשאיר לבן בעדרו מכל העיזים שהשאיר לבן בעדרו ולפני הכבשים הולך עדר כבשים שנולדו ליעקב עקודים נקודים וחומים משא"כ לפני העיזים לא הניח עדר כלל.

ומה שלא הפריד העיזים מפני שנתרבו לעקודים ע"י המקלות, משא"כ הכבשים לא נתרבו לחומים ע"י המקלות, מפני ב' סיבות:

א. שלא היו מקלות חומים. ב. שידע בתולדת הכבשים שצריכים לסימנים רבים בכבודותם יותר מן התיישים לקולותם.

הפריד העקודים ונקודים והחום משאר הצאן (אלו ששייכים ללבן עקודים ונקודים בצאן וחומים בעיזים) ואותם הניח עדר לבדו לפני שאר הצאן שיהיו פני הצאן אליהם.

ולפני עדר הכבשים הולך: לשיטת רבינו הנ"ל (שגם הכבשים העקודים שנולדו לו קיבל יעקב) עקודים נקודים וחומים. לשיטת רש"י הנ"ל (שרק הכבשים החומים קיבל יעקב) הכבשים החומים

וצורך ההפרדה שכל אחד ויליד רק הדברים שיעקב מקבל, ע"כ הניח החום רק בכבשים, ולרש"י לעיל העקודים רק בעיזים.

היאור הפסוק

'והכשמים הפריד יעקב וכו'

רבינו

לרש"י

א. 'והכשבים' כל הכבשים שהשאיר לבן 'הפריד יעקב' מהעיזים שהשאיר לבן 'ויתן פני הצאן' פני שני העדרים (עדר הכבשים ועדר העיזים) 'אל עקוד וכל חום' הכבשים נגד העקודים והחומים שנולדו ליעקב והעיזים נגד העקודים שנולדו ליעקב 'בצאן לבן' שעשה כן בכל צאן לבן 'וישת לו עדרים לבדם' העקודים והחומים שנולדו ליעקב הולכים לבדם לפני צאן לבן 'ולא שתם על צאן לבן' כי היו שלו ולא ניכר שעושה כן לתחבולה.

'והכשבים' העקודים והנקודים והתלואים וכן כל חום שמצא בעדר לבן 'הפריד יעקב' מהעדר והולך אותם לפני העדר 'ויתן פני הצאן' את כל שאר העדר לכיון 'אל עקוד וכל חום בצאן לבן' שהפריד מהעדר של צאן לבן 'וישת לו עדרים לבדו' אלו שהפריד עשאו עדרים לבדו 'ולא שתם על צאן לבן' רק הולכים לפניהם.

והנה יעשו אותם קטני אמנה להם לאלהים לא ישאלו בשם הנכבד ולא יתפללו אליו רק כל מעשיהם בקסמים אשר יגידו להם התרפים.

והנה לבן היה קוסם ומנחש כאשר אמר 'נחשתי' וארצו ארץ הקוסמים מעולם.

ותאמר אל אביה אל יחר העיני אדוני כי לא

אוכל לקום מפניך כי דרך נעים לי וכו' (בא לה)

מדוע לא יכלה לקום לבן?

לא הבינותי מה התנצלות זה וכי הנשים אשר להן האורח לא יקומו ולא יעמדו.

א. אמרה כי ראשה ואיבריה כבדים עליה והיא חולה בבוא האורח כי כן דרכה וכ"ש במועטות הילדה כרחל שדמיהן מועטין והאורח כבר עליהן מאד.

ב. היו הנדות בימי הקדמונים מרוחקות מאד כי כן שמן מעולם נדות לריחוקן כי לא יקרבו אל אדם ולא ידברו בו כי ידעו הקדמונים בחכמתם שהבלן מזיק וגם מבטן מוליד גנאי ועושה רושם רע כאשר בארו הפילוסופים, ולכן אמרה רחל ראויה הייתי לקום מפני אדוני לנשק ידיו אבל דרך נשים לי ולא אוכל להתקרב אליך וגם לא ללכת באהל כלל שלא תדרוך אתה עפר רגלי ולבן החריש ממנה ולא ענה אותה כי לא היו מספרים עמהן כלל מפני שדיבורה טמא.

מחכמתו של רבינו

תן לחכם ויחכם עוד

- מנין ליעקב שמן ליצוק על המצבה? (כח יח)
- למה רומז ש"ב האבנים נהפכו לאבן אחת? (כח יח)
- האם רמתה לאה רק את יעקב או גם את רחל? (כט לא)
- מתפילה של מי נענתה רחל בבנים? (ל א)
- מה עשתה לאה כדי שינחלו את הארץ? (לט ט)
- האם הדודאים הם סגולה לבנים או רפואה בטבע? (ל טז)
- האם רחל חפצה בדודאים לזכות ע"י לבנים או לדבר אחר? (ל טז)
- 'ויברך ה' אותך לרגלי' מדוע לא אמר בגלגלי? (ל כז)
- 'ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך' מהו העד? (לא מד)

וזאת למדוע כי העיקר להגות בתורת רבינו הק' בלשונו הטהור והזהב ובכל דברי תורותיו הק', אך להקל על המתקברים לקודש באנו להכניסם אל תחת כנפי השכינה תורתו של רבינו. והשתדלנו להיצמד ללשונו של רבינו הק' ורק במקום שהוצרכנו לקצר או לבאר הוספנו או הורדנו כמה מילים להבנת הדבר לאנשים פשוטים כמונו עד שנוכח כולנו להגות בפנים בתורותיו הק'. ואך למותר הוא לפרט שאם שגינו בהבנת דברי קדשו הטעות וחוסר ההבנה היא בנו.

מתוך הקדמתו של רבינו לפי עה"ת:

ועתה דע וראה מה אשיב ושואלי דבר בכתיבת פירוש התורה, אבל אתנהג כמנהג הראשונים, להניח דעת התלמידים יגיעי הגלות והצרות, הקוראים בסדרים בשבתות ובמוצאים, ולמשוך לבם בפסטים ובקצת דברים נעימים לשומעים וליודעים חן. ואל חנון יחוננו ויברכנו. ונמצא חן ויכול טוב בעיני אלוקים ואדם, עכ"ל.

לכל עניני המכון
הערות והארות ניתן לפנות
למייל או לטל:
h0548402450@gmail.com
054-8402450